

หนังสือชุด

เศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับที่ ๒

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

หนังสือชุด

เศรษฐกิจพอเพียง ลำดับที่ ๒

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เศรษฐกิจพอเพียง ลำดับที่ ๒.-- กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

๓๔๐ หน้า.

- ๑. เศรษฐกิจพอเพียง. ๒. ไทย -- ภาวะเศรษฐกิจ. ๓. การพัฒนาประเทศ.**
๑. ชื่อเรื่อง.

๓๓๐.๙๕๙๓

ISBN 978-616-551-355-5

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทร. ๐-๒๒๑๔-๓๕๖๓, ๐-๒๒๑๔-๓๕๕๗, ๐-๒๒๑๕-๓๖๑๒

โทรสาร ๐-๒๒๑๕-๓๖๑๒

นางศรีนทิพย์ นิมิตรมงคล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๕๔

<http://www.cuprint.chula.ac.th>

สารจากอธิการบดี

พุทธศักราช ๒๕๕๔ เป็นปีมหามงคล เนื่องจากเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงเห็นควรจัดพิมพ์หนังสือที่แสดงถึงการดำเนินงานตามพระราชดำริของพระองค์ท่าน และพระราชดำริที่เป็นทั้งหลักคิดและหลักปฏิบัติอันสำคัญยิ่งที่สะท้อนถึงพระเมตตาคุณและพระกรุณาธิคุณที่ทรงมีต่ออาณาประชาราษฎร์อย่างเปี่ยมล้นคือ เศรษฐกิจพอเพียง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตระหนักว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหนทางสำคัญทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนได้อย่างยั่งยืน จึงได้จัดพิมพ์หนังสือชุด “เศรษฐกิจพอเพียง” ลำดับที่ ๒ ขึ้นในวาระอันเป็นมงคลดังนี้

หนังสือชุดเศรษฐกิจพอเพียง ลำดับที่ ๒ เป็นการดำเนินการต่อเนื่องของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หนังสือลำดับที่ ๑ ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นการรวบรวมบทความจากการประชุมวิชาการระดับชาติขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ณ อาคารมหิตลาธิเบศร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง ส่วนหนังสือลำดับที่ ๒ เล่มนี้เป็นการรวบรวมบทความประกอบการแสดงปาฐกถา “เสาหลักของแผ่นดิน” ชุด “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งมหาวิทยาลัยจัดขึ้นทุกวันศุกร์ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ณ อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ และอีกส่วนหนึ่งเป็นบทความจากการสังเคราะห์ความคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในมิติของการวิจัย การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่
ได้อ่านและช่วยเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการนำเสนอเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่าง
กว้างขวางมากขึ้น

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล
อธิการบดี

สารบัญ

	หน้า
สารจากอธิการบดี	
Roles of Universities in Sufficiency Economy <i>Charas Suwanwela</i>	1
Economics of Enoughness <i>Teerana Bhongmakapat</i>	17
เทคโนโลยีแบบพอเพียง : การพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อชุมชน <i>ศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ พงศ์ศุภสมิทธิ</i>	47
ความหลากหลายทางชีวภาพกับวิถีพอเพียง: ไล่เดือนดิน <i>ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บัญหา</i>	69
โครงการกองทุนหมู่บ้าน <i>ศาสตราจารย์ น.สพ. ดร.มงคล เตชะกำพุ</i> <i>รองศาสตราจารย์ น.สพ. ดร.วิชัย ทันทศุภารักษ์</i> <i>นางสาวฉลองศรี พลโยธา</i>	83
การบริหารจัดการแหล่งน้ำในชุมชน บทเรียนจากกรณีตัวอย่างจากกระยอง <i>รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต คุณธนกุลวงศ์</i>	105
เอทานอล : พลังงานทดแทนในวิถีพอเพียง <i>รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา วงศ์เกษมจิตต์</i> <i>นายเดโช ชุนนคร</i>	119
น้ำมันจากขยะพลาสติกและยางรถยนต์เก่า <i>รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ จิตการคำ</i>	129

	หน้า
ดินเผานาโน	147
ดร.สุพิน แสงสุข	
การอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	153
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณศิลป์ พีรพันธุ์	
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์	
การออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับชุมชน	185
รองศาสตราจารย์ ดร.อรพินท์ พานทอง	
เศรษฐกิจพอเพียงในสังคมบริโภคนิยม :	201
ข้อสังเกตจากการศึกษาชุมชนอุรุกร้าไวย	
ดร.นฤมล อรุโณทัย	
จิระวรรณ บรรเทาทุกข์	
นายพลาเดช ณ ป้อมเพชร	
เศรษฐกิจพอเพียงกับงานวิจัย	219
ศาสตราจารย์ ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน	
เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และการศึกษาในศตวรรษที่ 21	235
รองศาสตราจารย์ ดร.พรพจน์ เปี่ยมสมบูรณ์	
บันทึกความสุข เมื่อพานิลาออกชนบท	249
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล	
ความหลากหลายทางชีวภาพกับวิถีพอเพียง :	271
ปลากระเบนเจ้าพระยา “ราหูน้ำจืด”	
รองศาสตราจารย์ สพ.ญ.ดร.นันทริกา ชันซื่อ	
กฎหมายเกี่ยวกับการเกษตรกับเศรษฐกิจพอเพียง	299
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์	
การศึกษาพอเพียง	329
อาจารย์ยังยุทธ จรรย์รักษ์	

เศรษฐกิจพอเพียงในสังคมบริโภคนิยม : ข้อสังเกตจากการศึกษาชุมชนอุรกลาไวย์

ดร.นฤมล อรุโณทัย, จิระวรรณ บรรเทาทุกข์, นายพลาเดช ณ ป้อมเพชร*

ภาคใต้ของประเทศไทยมีทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวปะการังและสัตว์ทะเลนานาชนิด แต่ในปัจจุบัน ทรัพยากรชายฝั่งเหล่านี้เสื่อมโทรมลงด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น การพัฒนาและปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่ง การก่อสร้างและเปิดหน้าดินซึ่งทำให้เกิดการพังทลายของหน้าดินและการชะล้างของตะกอนลงสู่ทะเล เรือท่องเที่ยวและเรือประมงที่ปล่อยคราบน้ำมันและสิ่งปฏิกูลลงสู่ทะเล การประมงด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสมหรือทำลายล้าง ฯลฯ

นับตั้งแต่อดีต ชาวอุรกลาไวย์เป็นชาวเลที่พึ่งพาทรัพยากรทางทะเล โดยเฉพาะทรัพยากรแถบแนวปะการังเป็นอย่างมาก เพราะอาชีพดั้งเดิมคือการเก็บสัตว์ทะเล หอยชนิดต่างๆ ปลิงทะเล กุ้งมังกร ฯลฯ ภายในระยะเวลา 30-40 ปีที่ผ่านมา ชาวอุรกลาไวย์ได้เปลี่ยนแปลงจากพรานผู้เก็บหา-ล่าสัตว์ทะเล (hunter-gatherers) มาเป็นชาวประมงพื้นบ้าน (traditional fishers) ที่ต้องอาศัยเครื่องยนต์และเครื่องมือประมง ซึ่งต้องลงทุนมากขึ้นทำให้ต้องพึ่งพาแก้แค้นหรือพ่อค้าคนกลางมากขึ้น ต่อมาจึงมีการพัฒนารูปแบบของการประมง แทนที่จะเก็บหาสัตว์ทะเลด้วยมือเปล่า ก็หันมาใช้เครื่องมือประมง เช่น ลอบและอวนชนิดต่างๆ

* นักวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลทำให้การทำมาหากินยากลำบากขึ้น ในทำนองเดียวกัน การขยายพื้นที่คุ้มครองชายฝั่งทะเลและการมีกฎระเบียบในการเก็บหาสัตว์ทะเล การประมง ก็เป็นการบีบคั้นวิถีดั้งเดิมมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ต้นทุนการทำประมงสูงขึ้น สัตว์ทะเลมีจำนวนน้อยลง ทำให้อาชีพประมงมีความไม่แน่นอนในแง่ของรายได้และยังเสี่ยงต่ออันตรายต่างๆ

ฐานรากวัฒนธรรม : ฐานคิดเพื่อความเข้าใจชาวอุรักลาไวย์

พื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทยเป็นที่อยู่ที่ทำกินของ “ชาวเล” มาหลายร้อยปี แต่คนในสังคมใหญ่เพิ่งจะได้รู้จักกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกว่า “ชาวเล” มากขึ้นหลังจากที่เกิดคลื่นยักษ์ ชาวเลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และสืบทอดมายาวนาน ในสมัยก่อนชาวเลกลุ่มอุรักลาไวย์อพยพโยกย้ายบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดโรคระบาด ปัจจุบันชาวอุรักลาไวย์ตั้งบ้านเรือนและแหล่งที่ถาวรขึ้น

แม้ว่าชาวอุรักลาไวย์จะเป็นผู้อยู่อาศัยแต่ดั้งเดิมในบริเวณชายฝั่งทะเลแถบนี้ แต่กลับไม่เป็นที่ยอมรับเท่าใดนัก ในอดีต คำว่า “ชาวเล” เป็นคำที่มักจะใช้ในทางลบ คือใช้เรียกคนที่ละเลยเรื่องอนามัยและความสะอาด ไม่เอาใจใส่ การเล่าเรียน หรือคนที่จับจ่ายใช้สอยจนไม่มีเงินเหลือเก็บ การเรียกเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างภาพลักษณ์ด้านลบที่หยุดนิ่งตายตัว จึงไม่น่าแปลกใจที่ชาวเลส่วนใหญ่ในปัจจุบันยินดีที่จะถูกเรียกว่า “ไทยใหม่” มากกว่า “ชาวเล”

ในอดีตนั้นชาวอุรักลาไวย์เป็นนักเก็บหาทางทะเลเช่นเดียวกับชาวมอแกน โดยงมปลิงทะเล เปลือกหอยมีค่า และหาปลาชนิดต่างๆ เพื่อยังชีพและเพื่อค้าขายแลกเปลี่ยน วิธีการเก็บล่าทรัพยากรชายฝั่งนั้นต้องอาศัยความรู้พื้นบ้านทางทะเล การเดินเรือ การว่ายน้ำ ดำน้ำลึก แหล่งที่อยู่อาศัยและลักษณะนิสัยของสัตว์ทะเลชนิดต่างๆ ส่วนวัตถุดิบสำหรับการสร้างเรือ สร้างบ้าน ทำเครื่องมือ

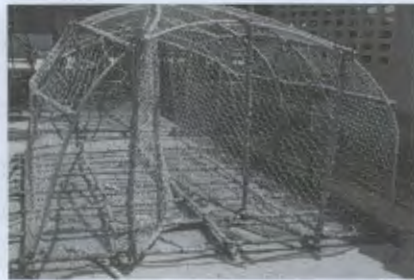
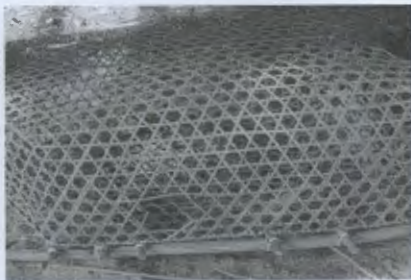
เครื่องใช้ ยารักษาโรค ถ่านหุงต้ม และพืชผักผลไม้ที่นำมากินนั้นก็ได้จากป่าตามเกาะและชายฝั่งทะเลนั่นเอง วิถีชีวิตแบบยังชีพพึ่งเร่ร่อนของชาวอูรักลาไวย์เป็นเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นระบบแบบหาแล้วใช้ทันที ไม่มีการสะสม เพราะสามารถหาสิ่งที่ต้องการได้วันต่อวันโดยไม่ต้องมีการลงแรงล่วงหน้า ขณะที่พวกเขาและเก็บผลผลิตทางทะเล ผู้หญิงช่วยตกเบ็ดและหาหอยตามชายฝั่งทะเล รวมถึงขึ้นตอนต่างๆ ในการถนอมและทำอาหาร (Wongbusarakum 2002: 256)

ฤดูแล้งครอบครัวชาวอูรักลาไวย์เดินทางอพยพโยกย้ายไปตามเกาะต่างๆ โดยใช้เรือ ช่วงเวลาเดินทางเร่ร่อนนี้อาจใช้เวลาเพียง 1-3 วันไปจนถึงหลายเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะทาง สภาพอากาศ และอาหารที่หาได้ การเดินทางไปพักแรมเป็นระยะเวลานี้ภาษาอูรักลาไวย์เรียกว่า “บากัด” ในระหว่างการบากัดชาวอูรักลาไวย์สร้างเพิงพักหรือกระท่อมเล็กๆ ไว้เป็นที่พักชั่วคราวบนชายหาดเพื่อหลบร้อนและทำอาหาร โดยปกติแล้วสมาชิกในครอบครัวจะเดินทางไปด้วยกันหมด แหล่งบากัดที่ได้รับความนิยมมักเป็นที่หลบลมได้ดีและมีแหล่งน้ำจืด (Wongbusarakum 2002: 74-75) ส่วนในช่วงฤดูฝนนั้น ชาวอูรักลาไวย์จะตั้งหมู่บ้านอยู่รวมกันเป็นชุมชนใหญ่ และในฤดูกาลนี้ก็มีการใช้ประโยชน์การทรัพยากรในป่า บางกลุ่มมีการปลูกข้าวไร่ด้วย เช่น ชุมชนอูรักลาไวย์ที่เกาะลันตามักการทำนาข้าวเพื่อการบริโภคเอง แต่ก็ไม่ค่อยเพียงพอ ในการปลูกข้าวไร่ใช้แรงงานคนเป็นหลัก ไม่ได้ใช้ควายหรือสัตว์อื่นช่วยในการไถนา

ในสมัยก่อน เรือมีความสำคัญต่อชาวอูรักลาไวย์มาก เพราะเรือเป็นพาหนะและเครื่องมือทำมาหากิน ชาวอูรักลาไวย์ใช้เรือที่เรียกว่า ปราสู เดินทางไปตามเกาะต่างๆ สมัยก่อนใช้แรงคนแจว และแรงลมโดยติดใบเรือที่ทำด้วยใบเตยหนามเย็บซ้อนกัน และภายหลังใช้ใบเรือที่ทำด้วยผ้าผืน ต่อมาก็หันมาติดเครื่องยนต์เรือ และท้ายสุดก็หันมาใช้เรือหัวโทงกันทั้งหมด รูปแบบและลักษณะของเรือสมัยก่อนนั้นยังเด่นชัดอยู่ในความทรงจำของผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ชาย และหลายคนยังทำเรือจำลองในรูปแบบเดิมได้

ในปัจจุบันชาวอุรักลาโว้ยไม่มีการออกทะเลไปพักแรมตามที่ต่างๆ เพื่อ
 ทำมาหากินทั้งครอบครัว (บาคัด) อีกต่อไปแล้ว ผู้ที่ออกทะเลส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย
 ซึ่งยึดอาชีพประมงชายฝั่งแทนการเก็บหาอาหาร นั่นหมายถึงว่ามีการใช้เรือหัวโทง
 ติดเครื่องยนต์ และใช้อุปกรณ์เครื่องมือจับปลาที่หลากหลายขึ้นและทันสมัยขึ้น
 แทนที่จะใช้เครื่องมือเรียบง่าย หรือนั้นการเก็บหาด้วยมือเปล่า เท้าเปล่า และ
 แวนดำน้ำอย่างในสมัยก่อน อุปกรณ์ที่สำคัญในปัจจุบันคือเครื่องอัดอากาศหรือ
 เครื่องบีมลม ต่อท่อยาวเพื่อเชื่อมกับหน้ากากดำน้ำ ช่วยให้ดำน้ำลึกเพื่อทำ
 ประมงได้ง่ายขึ้นเพราะอยู่ใต้น้ำได้นานขึ้น แต่เครื่องบีมลมและการดำน้ำลึกก็เป็น
 งานที่เสี่ยงอันตรายสำหรับชายชาวอุรักลาโว้ย ในแต่ละชุมชนมีคนที่พิการจากโรค
 “น้ำหนึบ” หรือโรคที่เกิดจากความดันน้ำ (caisson หรือ decompression
 sickness) หลายคน

การตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรทำให้มีการแบ่งงานกันทำภายในครอบครัวที่
 ชัดเจนขึ้น แต่เดิมนั้น ทั้งครอบครัวออกทำมาหากินทางทะเลด้วยกัน เดินทาง
 ร่วมกันไปทั้งครอบครัวและช่วยกันเก็บหาของทะเล แต่หลังจากที่ตั้งหมู่บ้านถาวร
 ผู้ชายจะเป็นผู้ที่ออกทะเลเพื่อทำประมง ส่วนผู้หญิงจะหุงหาอาหาร ซักผ้า ดูแล
 ลูกๆ และรออยู่กับบ้าน

รูปแสดงการเปลี่ยนแปลงลอบดักปลา จากในสมัยก่อนที่ใช้ลอบขนาดเล็กที่ทำด้วยไม้ไผ่
 ถึงปัจจุบันที่ใช้ลอบ ขนาดใหญ่ใช้โครงหวายและไม้ และนำลวดเหล็กมาสานเป็นตาข่าย
 เอาวนในลอนกรอบด้านบนหรือด้านข้าง

สำหรับอาชีพประมงนั้น ชาวอุรุกรลาไวยังต้องพึ่งพาเจ้าแกหรือ “นายหัว” อยู่มาก แต่เดิมเจ้าแกมักจะเป็นคนจีนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือไม่ไกลจากชุมชน ต่อมาก็เป็นคนไทยเชื้อสายจีนหรือคนไทย และต่อมาในหลายชุมชนมีชาวอุรุกรลาไวยบางคนที่เกิดขึ้นมาเป็นคนแกเอง แต่ส่วนใหญ่แล้วชาวอุรุกรลาไวยไม่มีเงินทุนมากพอที่จะซื้อเรือหรืออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพได้ภายในครั้งเดียว ต้องค่อยๆ ผ่อนชำระ และชาวอุรุกรลาไวยส่วนใหญ่ยังมีการติดหนี้ประจำวันจากการต้องซื้อของอุปโภคบริโภค เจ้าแกหลายรายมักจะเป็นทั้งเจ้าแกประมงและเจ้าแกร้านค้าด้วยในเวลาเดียวกัน

ทุนนิยมและบริโภคนิยม : การรุกรานทางวัฒนธรรมสู่ชุมชนชายขอบ

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลและการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่ดินที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินของชาวเลกลุ่มต่างๆ เป็นที่ต้องการมากขึ้นและมีราคาสูงขึ้น ในระยะต่อมาชาวเลหลายกลุ่มได้พบว่าผืนดินที่เคยอยู่อาศัย เคยทำมาหากิน และเคยเดินทางผ่านไปมานับร้อยๆ ปีตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษได้ถูกจับจองครอบครองไปหมดสิ้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวเลไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ทั้งๆ ที่เป็นผู้อาศัยและทำมาหากินในบริเวณนี้มาก่อนเนื่องจาก

1. การไม่ยึดติดกับการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินใดๆ ชาวเลมีระบบคิดว่าทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน พื้นที่ชายฝั่ง หาดทราย รวมทั้งทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลเป็นสิ่งที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของ ทุกคนสามารถจะเข้าถึงและใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้โดยอาศัยการแบ่งปันและการเอื้อเฟื้อต่อกัน ยิ่งไปกว่านั้นการอยู่อาศัยและใช้พื้นที่สืบเนื่องมาก็น่าจะเป็นเครื่องรับรองสิทธิในตัวเองอยู่แล้ว

2. ในสมัยก่อน ชาวเลกับคนในท้องถิ่นไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับมากนัก เพราะชาวเลมักจะเกรงกลัวคนแปลกหน้า โดยเฉพาะผู้ที่เป็นเจ้าของพื้นที่รัฐและ

ผู้ที่มีอำนาจ อีกทั้งทัศนคติของคนในสังคมใหญ่ต่อชาวเล็กเป็นไปในเชิงลบ ดังนั้นชาวเลจึงไม่ได้รับความสนใจจากคนภายนอกและหน่วยงานรัฐ ไม่มีผู้ใดเข้ามาช่วยสนับสนุนการปกป้องคุ้มครองสิทธิของคนกลุ่มนี้โดยเฉพาะสิทธิในที่ดินอยู่อาศัย

3. ชาวเลเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่ไม่รู้หนังสือ ไม่รู้กฎหมาย จึงเชื่อคนง่ายและไม่รู้เท่าทันคนภายนอกที่เข้ามาหลอกลวงเพื่อผลประโยชน์ต่างๆ แม้ในปัจจุบันชาวเลจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว แต่คนรุ่นเก่าที่รู้หนังสือก็ยังคงหลอกลวงบ่อยครั้ง

สังคมใหญ่จะต้องหันมามองตัวเอง ว่าทำไมคนพื้นเมืองที่เคยมีปรัชญาชีวิตที่ไม่ยึดติดกับการเป็นเจ้าของทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ทะเล ป่าชายเลน ฯลฯ กลับต้องไร้ผืนดินครอบครอง แทนที่เราจะวัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศโดยใช้ตัวเลขแสดงความเติบโตทางเศรษฐกิจ น่าจะหันมาวัดตรงการที่เราได้ดูแลคุ้มครองคนพื้นเมือง คนด้อยโอกาส คนชายขอบในประเทศเราได้ดีเพียงใดมากกว่า เพราะบ่อยครั้งที่ในเนื้อของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น มีการกดขี่เบียดเบียนผู้คนที่ยากจนกว่า ด้อยกว่า เพื่อเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่ผู้ที่มีโอกาสมากกว่า

สรุปได้ว่าสังคมของชาวอุรักลาไวย์ในอดีตดำรงอยู่อย่างเรียบง่าย มีชีวิตที่อ่อนโยน เคารพธรรมชาติ ใช้ความเชื่อและศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติเป็นเครื่องเชื่อมร้อยให้ตัวเอง ชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติอยู่ด้วยกันอย่างผสมกลมกลืนและมีสมดุล ที่สำคัญยังเป็นวิธีการทำมาหากินที่ไม่ต้องใช้ต้นทุนการผลิตราคาแพงแต่อย่างใด เพราะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นก็สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติได้ ตลอดจนยังได้ใช้ทุนทางสังคมเป็นตัวประสานความเป็นหนึ่งเดียวของญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านทั้งในช่วงบาคัดและการตั้งชุมชนช่วงฤดูฝนอีกด้วย เรียกได้ว่าวิธีการทำมาหากินของชาวอุรักลาไวย์ในอดีตนี้ เป็นวิถีที่ดำรงอยู่อย่างพอเพียงและสามารถพึ่งตนเองได้

ทว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทุกทิศทางทั้งภายในและนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนารูปแบบการทำมาหากิน จากการเก็บหาสัตว์ทะเลด้วยมือและตาเปล่า ก็หันมาใช้เครื่องมือประมงที่ซับซ้อนมากขึ้น จากเรือแจวกก็เปลี่ยนมาใช้เรือหัวโทง ติดเครื่องเรือ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกมากขึ้น ทำให้ความเชื่อและความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลดทอนลง ประเพณีพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังเช่นพิธีลอยเรือ พิธีอาบน้ำมนต์ ซึ่งหากมองแบบคนนอกก็ตีตราไปได้ว่าเป็นงานรื่นเริงบันเทิงใจและเป็นเทศกาลกินเหล้าของชาวเลไป โดยที่ความหมายและนัยยะที่ซ่อนอยู่ถูกลดทอนลงไปโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้ผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนยังถูกชักจูงโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของพ่อค้าและธุรกิจต่างๆ กระตุ้นให้เกิดกิเลสในการบริโภคจนต้องหยิบยืมเงิน เพื่อนบ้านและเจ้าแม่มาลวงหน้า ทั้งหลายเหล่านี้จึงก่อให้เกิดภาวะของการเป็นหนี้สิน

เด็กๆ ในชุมชนมีวิถีการบริโภคที่เปลี่ยนไปสู่วัตถุนิยมมากขึ้น มีของเล่นใหม่ๆ ที่เมื่อเพื่อนมีแล้วก็จะรู้สึกว่ายากจะมีบ้าง นอกจากนั้น มีการใช้จ่ายสิ้นเปลืองไปกับขนม ของว่าง น้ำแข็งไส น้ำอัดลม ซึ่งไม่ได้ทำให้อ้วนท้องหรือมีประโยชน์แก่ร่างกายมากนัก

เมื่อสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ได้ถาโถมลงสู่ชุมชนอย่างหนัก เทคโนโลยีทันสมัยได้ถูกนำเข้ามาในชุมชนผ่านเจ้าแม่และนายทุนข้ามชาติ มีการเปลี่ยนรูปแบบเครื่องมือหากินที่ต้องใช้ต้นทุนสูงขึ้นเรื่อยๆ จากความเสี่ยงที่สามารถระแวดระวังภัยได้ด้วยตนเอง กลับต้องพึ่งเครื่องลม เทคโนโลยีที่แขวนอยู่บนความเสี่ยง เพราะเมื่อวันใด สายลมหลุดจากเครื่อง หรือเครื่องลมขัดข้องนั้นก็

หมายถึงชีวิตของผู้หารายได้หลักของครอบครัวนั่นเอง หลายคนพิการจากน้ำหนึบช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ประกอบกับความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล ทำให้การทำมาหากินยากลำบากขึ้นและการขยายพื้นที่คุ้มครองชายฝั่งทะเลและการมีกฎระเบียบในการเก็บหาสัตว์ทะเล การประมง ก็เป็นการบีบคั้นวิถีดั้งเดิมมากขึ้น และทำให้ชาวอุรูกลาไวย์บางรายต้องหาวิธีต่างๆ ในการเก็บหาทรัพยากรทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รวมทั้งเก็บหาในบริเวณที่เป็นพื้นที่คุ้มครองด้วย เหล่านี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางสังคมบริโภคนิยมสุดโต่งที่ถาโถมเข้ามาในชุมชนอุรูกลาไวย์ ซึ่งยากจะดำรงอยู่ด้วยสังคมเศรษฐกิจพอเพียงเช่นเดิมได้

คณะวิจัยพบว่าส่วนหนึ่งของปัญหาในชุมชนอุรูกลาไวย์ คือชุมชนเช่นนี้เป็นชุมชนที่มีวิถีค่อนข้างดั้งเดิม ยังเก็บหาและพึ่งพาทรัพยากร ในขณะที่โลกภายนอกโดยรอบกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบทุนนิยมสุดขั้วอย่างรวดเร็ว ชุมชนจึงเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่าน ในลักษณะ “communities in transition” ผลก็คือ โครงสร้างและกลไกทางสังคมดั้งเดิมไม่สามารถจะรองรับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ เช่น โครงสร้างของชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่มีลักษณะเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้ใดที่มีอำนาจหรือสามารถจะเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลง (agent of change) ระบบผู้นำชุมชนที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นผู้นำทางความเชื่อและจิตวิญญาณ (โตะหมอ) เป็นหลัก แต่เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปบทบาทของผู้นำทางความเชื่อก็ลดลง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่มีผู้นำรุ่นใหม่ที่จะขึ้นมาสร้างการรวมกลุ่มเพื่อจัดการชุมชนร่วมกัน ทำให้เกิดลักษณะต่างคนต่างอยู่ และยังเมื่อเกิดความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจก็ไม่สามารถจะเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันได้เช่นในอดีต และยังเกิดสภาพที่เหลื่อมล้ำกันในชุมชนมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า แม้เวลาจะผ่านพ้นไปหลายชั่วอายุคน แต่อาชีพส่วนใหญ่ของผู้คนชาวอุรูกลาไวย์ก็ยังคงเป็นอาชีพประมงพื้นบ้าน แม้จะมีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีให้ทันสมัยมากขึ้น แต่หากเปรียบเทียบกับประมงพื้นบ้านทั่วไปแล้ว ก็พบว่าอาชีพประมงของชาวอุรูกลาไวย์นั้นมีความหลากหลายกว่า

ทั้งในแง่ของวิธีการประมง สัตว์ทะเลที่ได้ แห่ลงทำมาหากิน แรงงานประมง ระยะเวลา และตลาดหรือแหล่งขาย เรียกได้ว่าชาวอูรักลาไวย์นั้นมีความถนัด ในการประกอบอาชีพประมงอย่างมีอาชีพก็ว่าได้ แต่เมื่อคำนึงการบริโภคทาง วัตถุได้ถาโถมเข้ามามากขึ้นๆ ทุกขณะ จนเกิดภาวะการณ์การตกเป็นเหยื่อแห่งสังคม บริโภคนิยมนั้น ชาวอูรักลาไวย์ทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ ทั้งคนวัยทำงานหญิงชาย ต่างมี มุมมองที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ถึงข้อจำกัดที่ทำให้พวกเขาดำรงตนอยู่ ในสภาวะที่ยากลำบากเช่นนี้ รวมถึงแสดงความต้องการและทางออกที่ควรจะเป็น ไปเพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว ดังที่พบจากการสัมภาษณ์บุคคล

“พื้นที่ทำมาหากินในสมัยก่อนนั้นกว้างใหญ่ไพศาลมาก จะหากิน หรือจอดเรือนอนพักที่เกาะไหนก็ได้”

ชายอูรักลาไวย์ อายุ 38 ปี ชุมชนแหลมตึกแก ภูเก็ต

“งานในทะเลเป็นงานที่เคยชิน ส่วนงานบนบก งานเป็นเงินเดือน ...เราไม่ชิน เมื่อทำงานในทะเล พวกเรารู้สึกดีกว่า เพราะไม่มี ใครมาว่าอะไร หากทำงานบนฝั่ง ถ้านายหัวไม่ดี ทำงานกัน 2-3 เดือนก็ลาออกแล้ว ทำงานไปก็ไม่มีความสุข หลายครั้งที่ เงินเดือนออกช้ากว่า 10 วัน แล้วพวกเราจะเอาอะไรกิน รุ่นพวกผมคงไม่เปลี่ยนอาชีพกันแล้ว เพราะออกทะเลกันมานาน และไม่คิดจะเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นๆ มีแต่พวกรุ่นลูกรุ่นหลาน ที่พวกเขาเริ่มจะหันไปทำงานกับบริษัททัวร์ เช่นไปขับเรือเร็ว หรือเป็นเด็กเรือ”

ชายอูรักลาไวย์ อายุ 40 ปี ชุมชนสะปำ ภูเก็ต

“งานที่ถนัดจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับทะเล เพราะส่วนตัวมีความชอบทางทะเล และคิดว่าตัวเองทำงานได้ดีกว่างานอย่างอื่น เพราะจากประสบการณ์ที่เคยทำงานบนบก (รับจ้างทำถนน) มาแล้ว ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ชอบ รวมทั้งงานที่รับจ้างทำถนน ก็เป็นงานที่หนัก เป็นงานที่ใช้แรงงาน อีกทั้งงานบนฝั่งยังหายากอีกด้วย”

ชายอุรากล่าววัย อายุ 30 ปี ชุมชนราไวย์ ภูเก็ต

“ความเห็นเรื่องอาชีพทางทะเลในอนาคต ไม่รู้เหมือนกัน แต่เห็นว่าหอยมีขนาดเล็กลง และหายากมากขึ้น ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีแล้ว บางทีก็ตายหมดเพราะมีน้ำเสียจากบ่อเลี้ยงกุ้ง ในอนาคตถ้าหอยหมดก็คงไปทำอาชีพก่อสร้าง และเด็กรุ่นต่อไปก็คงไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับทะเล”

หญิงอุรากล่าววัย 49 ปี ชุมชนแหลมตุ๊กแก ภูเก็ต

“ชอบหาหอย หากินกับทะเล ไม่ต้องการทำอย่างอื่น หากไม่มีสัตว์ทะเลให้จับก็จะอยู่บ้านเฉยๆ หากจะให้ไปทำงานบนบกก็ไม่ได้เพราะไม่ได้เรียนหนังสือ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอาชีพเสริมไม่เป็น ไม่ชอบ ไม่ต้องการทำอย่างอื่นนอกจากอาชีพทางทะเล”

หญิงอุรากล่าววัย อายุ 29 ปี ชุมชนสะพาน ภูเก็ต

บทให้สัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนถึงความถนัด ความต้องการที่ชาวอุรากล่าววัยวัยทำงานจะสามารถพึ่งตนเองได้ด้วยการมีอาชีพทางทะเล ด้วยเพราะภูมิปัญญาที่สั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อๆ กันมายังมีได้ถูกตัดขาดอย่างสิ้นเชิง ผู้เฒ่าผู้แก่ยัง

สามารถบอกเล่าและสืบสานเทคนิคการทำมาหากินบนท้องทะเล แม้ ณ ปัจจุบันจะมีเครื่องมือทุนแรงจนอาจละเลยภูมิปัญญาดั้งเดิมไปบ้าง แต่อย่างไรลูกหลานชาวอุรกลาไวย์ก็จะต้องทำอาชีพนักเก็บหาในท้องทะเลอันกว้างใหญ่นี้เช่นเดิม แม้หลายคนจะเคยมีประสบการณ์ทำงานภายนอกทั้งในบริษัท รีสอร์ท ห้างร้านต่างๆ ทว่าก็ยังมีความรู้สึกผูกพันกับทะเล ประกอบกับรู้สึกเป็นอิสระไม่ต้องถูกนายจ้างเข้มงวดหรือกดขี่ค่าแรง รวมถึงการหลีกเลี่ยงจากอคติทางชาติพันธุ์ที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมคนไทยทั่วไป ด้วยการมีชีวิตรอดอยู่ในชุมชนซึ่งมีความภูมิใจและมีศักดิ์ศรีมากกว่านั่นเอง แม้ว่า ณ วันนี้ข้อจำกัดของอาชีพประมงจะมากขึ้นๆ จนทำให้เกิดความลำบากในการทำมาหากิน แต่ชีวิตลูกทะเล ก็คงยังดำเนินอยู่ต่อไป

“ความคับข้องใจคือการที่มีพื้นที่หวงห้ามเยอะมาก บริเวณที่เคยหากินก็เข้าไปหากินไม่ได้ ถ้าขึ้นเข้าไปถึงจะโดนจับ หรือฝรั่งเจอไขว้างอยู่ก็จะตัดลวดโซ่ของชาวบ้าน จริงๆแล้วหน่วยงานต่างๆไม่ต้องเข้ามาส่งเสริมอาชีพอะไรก็ได้ ถ้าจะให้ชาวบ้านอยู่ดีกินดี ก็ไม่ควรมีเขตหวงห้าม ทางกรมไม่เคยส่งเสริมประมงพื้นบ้าน แต่กลับส่งเสริมประมงขนาดใหญ่ เรือใหญ่ ทำการประมงแบบทำลายล้างโดยที่ทางการไม่ได้ห้ามอาชีพประมงพื้นบ้านไม่ผิดกฎหมาย ควรได้รับการส่งเสริมอยากให้ทางการช่วยลดผ่อนมาตรการ เพราะอาชีพเกิดจากทะเล ต้องหากินทางทะเล”

ชายอุรกลาไวย์ อายุ 31 ปี ชุมชนแหลมตึกแก ภูเก็ต

“นักท่องเที่ยวหรือสื่อโทรทัศน์ หนังสือนำเสนอข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง โดยมักจะนำเสนอภาพลบของชาวอุรูกลาไว้อย่างไรก็ตาม หากว่าเป็นคนทำลายปะการัง ที่ๆที่บางจุดชาวอุรูกลาไว้อย่างไรไม่สามารถเข้าไปทำมาหากินได้แล้ว”

ชายชาวอุรูกลาไว้อยู่ อายุ 50 ปี ชุมชนราไว้อยู่ เกิด

ข้อจำกัดต่อการทำมาหากินทางทะเลและปัญหาอคติทางชาติพันธุ์
หลายประการยังคงเกิดขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อวิถีประมงของชาวอุรักลาไวย์
จนพวกเขาไม่อาจจะเข้าถึงและพึงพาทรัพยากรธรรมชาติที่เคยหล่อเลี้ยงชีวิต
หลายชั่วอายุคน เหล่านี้จึงเกิดคำถามขึ้นว่า แล้วต่อไปชาวอุรักลาไวย์จะมีวิถีแบบ
พอเพียงเพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างไร

ในปัจจุบันนี้ ข้อจำกัดเหล่านี้นับวันจะมีจำนวนมากขึ้น และเป็นแรงกดดันต่อชาวอุรูกลาไวย์เพิ่มขึ้นทุกที หากจัดลำดับข้อจำกัดของอาชีพประมงในทัศนคติของชาวอุรูกลาไวย์แล้ว พบว่าข้อจำกัดที่พูดถึงกันมากที่สุดคือเรื่องกฎระเบียบคุ้มครองและหวงห้ามที่มีเพิ่มมากขึ้น รองลงมาคือการที่ต้นทุนการประมงสูงขึ้น และสัตว์ทะเลมีจำนวนลดลง ชาวอุรูกลาไวย์พบว่า ในสมัยก่อนสามารถจับปลาได้มากทั้งที่ใช้เวลาในการจับไม่นาน รวมทั้งเดินทางไปไม่ไกลจากบ้าน แต่สมัยปัจจุบันสามารถจับปลาได้น้อยลง ต้องเดินทางไกลบ้านมากขึ้น พื้นที่ประมงลดน้อยลง

การตอกหอยดิบของหญิง
ชาวอุรุกรลาไวย์ในหมู่บ้าน

เรือหัวโทงที่จอดเรียงรายอยู่บริเวณชุมชน
ที่หาดราไวย์

สังคมเศรษฐกิจพอเพียง : จุดยืนที่ทุกภาคส่วนควร่วมคิด ร่วมทำ

การปรับใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องในสังคมอุรุกรลาไวย์ท่ามกลางวิกฤตปัญหารอบด้านนั้น เป็นเรื่องท้าทายไม่น้อย เพราะรากฐานวัฒนธรรมแห่งความพอเพียงเดิมได้ถูกกลดทอนและไหม้กระหน่ำจากค่านิยมบริโภคนิยมอย่างเต็มรูปแบบ อย่างไรก็ตาม หากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความจริงใจเชื่อมั่นและร่วมมือร่วมใจกันฝ่าฟันและสร้างสรรค์สังคมพอเพียงไปพร้อมกัน คงเป็นภาพที่เกิดขึ้นได้จริง ทั้งนี้ทีมวิจัยขอเสนอมุมมองที่ขยายความเข้าใจต่อวิถีวัฒนธรรมชาวอุรุกรลาไวย์ พร้อมกับข้อเสนอแนะต่อการทำงานพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของชุมชนต่อไป

ทุกฝ่ายต้องพยายามที่จะทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะของชาวอุรุกรลาไวย์และการลบอคติเก่าๆต่อชุมชนอุรุกรลาไวย์ ไม่มองแบบเหมารวมว่าคนในชุมชนทุกคนเหมือนกันหมดและทุกคนปฏิเสธการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ต้องยอมรับว่าอดีตนี้เป็นการแบ่งแยกและกีดกันทางชาติพันธุ์และมีผลอย่างยิ่งต่อการทำงาน

ส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชน ผู้ที่จะเข้ามาทำงานกับชุมชนควรจะต้องเข้าใจชุมชน “ชาวเล” ในฐานะ “ผู้ถูกระทำ” คือเป็นผู้ที่ถูกดูถูกดูแคลนในอดีตและถูกเอารัดเอาเปรียบจากหลายฝ่าย ดังนั้นคนที่ทำงานกับชุมชนจะต้องปรับเปลี่ยนจากทัศนคติด้านลบเป็นความเข้าใจและสืบทอดให้เห็นถึงต้นตอของปัญหา

ดังที่กล่าวแล้วว่า ภายในระยะเวลา 30-40 ปีที่ผ่านมา ชาวอุรักลาไวยได้เปลี่ยนแปลงจากพรานผู้เก็บหา-ล่าสัตว์ทะเล (hunter-gatherers) มาเป็นชาวประมงพื้นบ้าน (traditional fishers) ที่ต้องอาศัยเครื่องยนต์และเครื่องมือประมง ซึ่งต้องลงทุนมากขึ้นทำให้ต้องพึ่งพาเงินค่าคนกลางมากขึ้นและทำให้วิถีดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป แต่ทว่ายังมีอุรักลาไวยอีกหลายคนที่ยังทำการเก็บหาโดยใช้เครื่องมือที่เรียบง่ายแบบเดิม

เช่นเดียวกับชาวมอแกนผู้เชี่ยวชาญทะเล ชาวอุรักลาไวยเหล่านี้เป็น “ชาวเล” ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างและใช้เครื่องมือที่เรียบง่าย ไม่ทำให้เกิดการทำลายล้างทรัพยากรเช่นเทคโนโลยีสมัยใหม่ และเมื่อเทคโนโลยีมีความเรียบง่ายมากก็หมายถึงความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีนั้นต้องมีสูงมากเช่นกัน ความรู้พื้นบ้านและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จังหวะของธรรมชาติชนิดของสายพันธุ์ ถิ่นที่อยู่ และลักษณะเฉพาะของสัตว์ทะเลทำให้อุรักลาไวยเหล่านี้สามารถใช้เครื่องมือที่เรียบง่ายเพื่อเก็บหาแบบยังชีพและค้าขายบ้างแต่เพียงเล็กน้อย

หากจะพูดถึงการเคารพสิทธิทางวัฒนธรรมแล้ว การเก็บหาและล่าสัตว์ทะเลแบบดั้งเดิมควรจะได้รับ ความคุ้มครองและส่งเสริมเช่นเดียวกัน และนั่นหมายความว่า การเก็บหาและล่าสัตว์ทะเลโดยวิธีที่ไม่ทำลายล้างน่าจะเป็นที่ยอมรับและได้รับการอะลุ่มอล่วยให้ทำได้แม้ในพื้นที่คุ้มครอง (protected area) ดังนั้นนอกจากจะต้องสนับสนุนอาชีพเสริมและอาชีพทางเลือกแล้ว คณะวิจัยขอเสนอให้มีการส่งเสริมการเก็บหาและล่าสัตว์ทะเลแบบดั้งเดิมและการคุ้มครองวิถีวัฒนธรรมแห่งการเก็บหาแบบยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ ด้วย

ชายชาวอุรักลาไวย์เตรียมออกทะเลพร้อมทั้งเครื่องมือประมง

บรรณานุกรม

- จิราพร บุตรสันต์. (2539). **ลักษณะและปัญหาในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน กรณีศึกษาโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล อรุโณทัย. (2549). **กลุ่มชาติพันธุ์ทางทะเลชายแดนและชายขอบ : การสร้างความมั่นใจและความมั่นคง**. ใน ประเทศไทยกับความมั่นคงของมนุษย์ : จากปัญหาสู่พลังภาคี เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติ เรื่องประเทศไทยกับความมั่นคงของมนุษย์ จุดยืนและก้าวต่อไป 8-9 พฤษภาคม 2549.
- นฤมล อรุโณทัย. (2546). “เพื่อความเข้าใจในมอแกน” ใน **ชาติพันธุ์และมายาคติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ยุพดี จันทรดวง. (2533). **การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านชาวเล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ละเอียด กิตติยานันท์. (2529). **สภาพความเป็นอยู่และความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เลิศชาย ศิริชัย และคณะ. (2546). **สิทธิชุมชนท้องถิ่นภาคใต้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

เลิศชาย ศิริชัย และคณะ. (2546). “องค์ความรู้ ข้อเสนอเชิงนโยบาย และทางออกปัญหาสิทธิชุมชนภาคใต้” ใน วารสารวิชาการสิทธิมนุษยชน 1(1) : 71-137.

ศิริรัตน์ กัตตัญญูกุล. (2548). “ชาวเล” **อัตลักษณ์ที่ถูกสาป**. เอกสารประกอบการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 4 เรื่อง วัฒนธรรมไร้อคติชีวิตไร้ความรุนแรง วันที่ 23-25 มีนาคม.

อร กุ้งแก้ว. (2522). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเล เกาะสิเหร่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2546). **ชาวเล: แหล่งอาศัยและวิถีชีวิต**. รายงานสรุปผลการวิจัยเพื่อเขียนคำ โครงการแผนที่ภูมิทัศน์คนภาคใต้.

อรพรรณ ชุนทอง. (2548). **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนด้านอาชีพภายหลังประสบภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ: กรณีศึกษาหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

Arunotai, Narumon. (2006). “Moken Traditional Knowledge: An Unrecognized Form of Natural Resources Management and Conservation” **International Social Science Journal**. March 2006.

Arunotai, Narumon. (2006). **“Capacity Building, Partnership, and Roles of the Media in the Post-Tsunami Rehabilitation Period -- Some Remarks on the Moken community on the Surin Islands, Phang-nga Province, Thailand.”** รายงานนำเสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง Post-Disaster Assessment and Monitoring of Coastal Ecosystems, Biological and Cultural Diversity in the Indian Ocean and Asian Waters จัดโดย WESTPAC/UNESCO 20-24 กุมภาพันธ์ 2549 ณ จังหวัดภูเก็ต.

Arunotai, Narumon. (2002). “The Future of the Moken on Surin Islands” In **A Journey Through the Mergui Archipelago.** Bangkok: White Lotus.

Arunotai, Narumon. (2001). **Indigenous People and Parks, The Surin Islands Project.** Coastal Region and Small Islands Papers 8, Paris: CSI, UNESCO.

Gold, David. (2000). Diving safely: How Thailand’s “Sea Gypsies” unravelled “the bends” **World of Work No. 36, November 2000** จาก <http://www.ilo.org/public/english/bureau/inf/magazine/36/gypsies.htm> สืบค้นเมื่อพฤศจิกายน 2549.

Wongbusarakum, Supin. (2002). **The Urak Lawoi and the Complexity of Sustainable Resource Use: The Political Ecology of Change in the Adang Archipelago, Andaman Sea, Thailand.** Unpublished Ph.D. Dissertation, University of Hawaii, Honolulu, Hawaii.

